

NAŠE DĚTI SE MAJÍ JAKO V BAVLNCE,

říká předsedkyně českého výboru OMEP

Mezinárodní setkávání odborníků, v jejichž zorném úhlu je předškolní výchova, má dlouholetou tradici. Vždyť Světová organizace pro předškolní výchovu OMEP byla založena v roce 1948, a to v Praze. Letošní světové setkání se uskutečnilo v Athénách. V čele naší delegace byla DANA MORAVCOVÁ, ředitelka mateřské školy Čtyřlístek v Praze 2 a zároveň předsedkyně českého výboru OMEP. Povídaly jsme si spolu nejen o tom, co letošní shromáždění přineslo.

Jak často se taková setkávání odehrávají?

Světové shromáždění a světová konference se koná jednou za rok. Mezi tím probíhají tak zvané regionální (region = světadíl) konference, které si organizuje každý světadíl zvlášť mimo termín světového setkání a konference. V některých případech, jako byla zrovna ta letošní v Athénách, je evropské shromáždění součástí světového shromáždění OMEP. Ostatně podobné to bylo také před čtyřmi lety, kdy se světové shromáždění a konference konaly v Praze. V poslední době se ale kvůli covidu termíny posunuly. V Evropě jsme se naposledy setkali v roce 2019 v Portugalsku v Lisabonu, a to pouze se zástupci evropských zemí, abychom v rámci evropského shromáždění probírali čistě problematiku Evropy. Tentýž rok bylo světové shromáždění v Panamě – a pak už nic. Přišel covid. Ted' jsme se vlastně sešli až po třech letech. Vůbec jsem řeckým kolegním organizování světové konference po takové odmlce a za takových podmínek nezáviděla.

Co bylo letos hlavním tématem jednání?

Témata vyplývala jednoznačně již ze samotného názvu konference: *Předškolní vzdělávání v 21. století – nové perspektivy a dilemata*. Zatímco dopoledne vždy patří hlavním referátům, odpoledne se konají individuální prezentace a sympozia. Tam se vždycky objeví problémy, které se děti předškolního věku nejvíce dotýkají. Tentokrát tato dílčí témata korelovala s tím, co se v posledních třech letech ve světě událo, což byl hlavně dopad covidu na děti a na jejich vzdělávání. Ve vystoupeních se objevila problematika emigrace a problémy utečenců, včetně těch z Ukrajiny. Rezovala především v příspěvcích zástupců z evropských zemí. Zcela logicky, je to spíš evropská záležitost. Afrika nebo Jižní Amerika řeší úplně jiné záležitosti.

Protože OMEP je organizace prvořadě zaměřená na dodržování práv dětí, pokaždé se toto téma nějakým způsobem v konferencích odrazí.

Mění se v posledních letech pohled na dětská práva?

Je těžké to posoudit, protože každý region je specifický. Například Evropa nebo USA s dětskými právy nějaké zvláštní problémy nemají. Něco jiného je to v regionech, kde toto téma nejvíce rezonuje. Je to například Afrika, jejíž představitelky na porušování dětských práv často upozorňují. V Jižní Americe je to zase práce dětí, drogy, děti na ulici a podobně. Témat je spousta, ale naprostou většinu už Evropa našťásti řešit nemusí, netýkají se nás. Vždycky říkám, že u nás děti trpí z úplně opačného důvodu než třeba děti v Africe – z přemíry dostatku.

Má covid v různých zemích podobné dopady jako u nás, nebo se objevily nějaké odlišnosti?

Závěry byly obecně zhruba stejné. Alespoň pokud mluvím za Evropu. Řešili jsme, o co byly děti ožizené. Jedna zajímavá věc se v této návaznosti objevila, i když s regionální konferencí nesouvisela. Druhý den světového shromáždění byla odpolodne na programu dílčí témata. V té době se účastníci rozdělili nikoli podle regionů, ale podle zájmu o určité téma do skupin, v nichž se pak na dané téma diskutuje. Osobně jsem se zapojila do skupiny s názvem *Dětská práva v kresbě*. Zaštiťovala ji kolegyně z Kypru, kde bude evropské shromáždění příští rok.

Kolegyně z Ghany v této skupině prezentovaly pojízdnou hračkárnou a byly na ni patřičně pyšné. Tak jako u nás přiváží do některých vesnic pojízdná knihovna knížky, zorganizovali v Ghaně autobus, který v období covidu přivážel dětem k zapůjčení hraček. Evropské účastnice si v tu chvíli

Dana Moravcová

Foto: archiv Dany Moravcové

uvědomily, jak propastný může být rozdíl v péči o děti předškolního věku. My jsme v té době řešili, aby všechny děti mohly být připojené online, abychom jim mohli zprostředkovat setkání na dálku.

Zmínila jste děti uprchlíků z Ukrajiny, jak toto téma na setkání rezonovalo?

Objevilo se převážně na jednání evropské konference. Nejvíce jsem o něm mluvila já za Česko, také kolegyně ze Slovenska a Polska, protože právě tyto země byly nejvíce zasažené. Vysvětlovaly jsme, jaké to má dopady na předškolní vzdělávání, co je třeba zajišťovat, jaké problémy musíme řešit.

Ukrajina neměla na konferenci zastoupení. Ale předsedkyně ukrajinského OMEP poslala už před konáním shromáždění výzvu, jestli bychom neposlali nějaký dar na podporu doplnění pomůcek a hraček v tamních mateřských školách. Protože OMEP konferenci získal nějaké peníze, finančně jsme ukrajinský OMEP podpořili. Předsedkyně byla za zaslouhou částku velmi vděčná. Bohužel se nemohla zúčastnit osobně, aby vděk vyjádřila na místě. Bylo to smutné. Předsedkyně OMEP z Francie, která zároveň zastupuje OMEP u UNESCO, ►

► oslovila mě, kolegyni ze Slovenska a Polska s tím, abychom jí předaly kontakt na mateřskou školu nebo dětskou skupinu, která vzdělává ukrajinské běžence, protože by rádi poslali nějaký sponzorský dar na podporu vzdělávání a vybavení. Bylo to od ní úžasné gesto.

Když se konala konference v Praze, navštívily její účastnice několik mateřských škol. Měli jste takovou možnost také v Athénách?

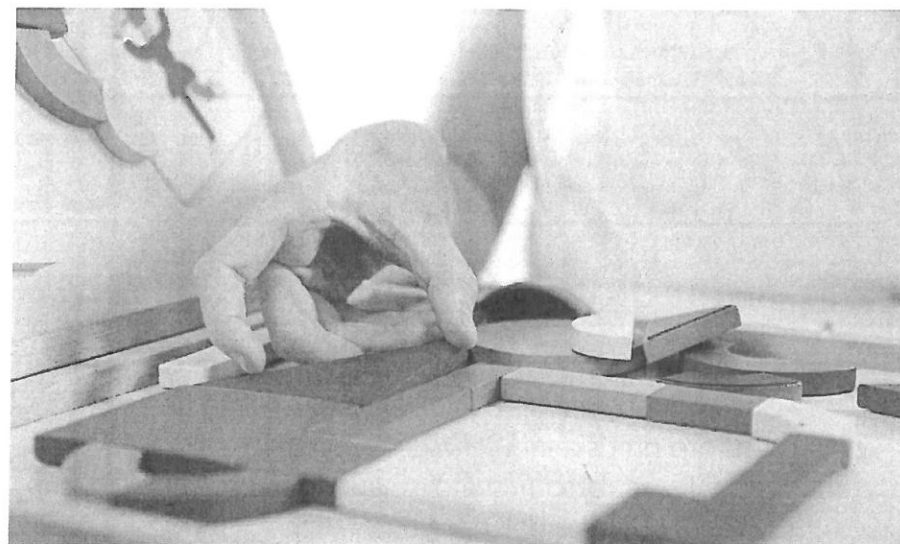
Bohužel ne, pro mě to bylo velké zklamání. Návštěvy v předškolních zařízeních bývají součástí jak světového, tak evropského shromáždění a jsou vždycky velice zajímavé. Na náš dotaz jsme se dověděli, že důvodem byl nárůst nakažených covidem.

Samotné Řecko má už několik let problémy se začleněním utečenců z jiných zemí. Objevilo se toto téma v diskuzích?

Vůbec jsme se na ně nedostali. S největší pravděpodobností by na toto téma došlo při návštěvě mateřských škol. Nejen při rozhovorech s učitelkami a ředitelkami, ale našli bychom je také v anotacích, které před návštěvou obvykle dostáváme – jak je mateřská škola zaměřená, co jí dělá radost, s čím se potýká. Tématu utečenců z Afriky byla věnována velká diskuze v Lisabonu v roce 2019.

Je možné posoudit, jak vypadá naše předškolní vzdělávání ve srovnání se světem? Vždycky se říkalo, že jsme hodně vepředu...

Myslím, že pořád patříme ke špičce, i když je co napravovat. Všichni přece víme, co by se dalo zlepšit. Když si vybavím zkušenosti s mateřskými školami, které jsem navštívila v rámci OMEP nebo v rámci projektů Komenius, Erasmus a podobně, musím konstatovat, že naše děti se mají jako v bavlne. V předškolním vzdělávání

Doro Guzena / Shutterstock

dominuje hra. Jsou respektovány jejich potřeby, není to jen příprava na školu, jakou jsem viděla ve Španělsku, Belgii nebo ve Francii. Tam mi mateřské školy připomínaly spíš klasické školní třídy, jen v menším provedení. U nás třída připomíná spíš dětský pokoj nebo obývací. Inspiraci bychom mohli hledat v severských státech (Norsko, Švédsko, Island). Jejich systém je podobný našemu, ale více souzní s přírodou a přirozeností. Myslím, že naše předškolní vzdělávání daleko víc zohledňuje to, co děti předškolního věku potřebují. Navzdory všem nedostatkům, o kterých víme a doufáme, že dojde ke zlepšení, si pořád vedeme dobře.

Co by se například u nás ještě dalo zlepšovat?

Například povinné předškolní vzdělávání. Povinný předškolní ročník je pořád odtržený, ať se nám to líbí, nebo ne. Ted' vycházím ze zkušeností posledního zápisu do naší mateřské školy. Nechci, aby to vypadalo, že se chlubím, ale máme dobré

jméno. Na jeho základě jsme měli letos u zápisu 25 nových dětí ryze předškolního věku. Přicházejí k nám jenom na rok. Ted' si k tomu připočítejte našich 46 pětiletých až šestiletých dětí, které k nám chodí od tří let. Naštěstí těch nových bylo nakonec jen 19, přesto to problém přinese. Psala jsem na ministerstvo školství, co to pro školu znamená. Ted' jsme v plné síle pocítili to, co jsme už dříve kritizovali.

Budu sice mluvit o finanční stránce, ale ona má vliv i na dítě. Například tím, že na jednu budu mít ve škole víc jak polovinu dětí, jejichž rodiče nám nebudou platit školné. Vlastně trpíme za to, že máme dobré jméno, protože o to budeme mít nižší příjem ze školného. To nás samozřejmě omezuje v plánech, které jsem měla na rozvoj školy. Kam chceme školu posouvat dál, co vylepšovat, jaké nové pomůcky chceme dětem pořídit, jak školu dovybavovat...

Věděli jsme to už předem. Ještě dřív, než bylo povinné předškolní vzdělávání zavedeno, jsme upozorňovali, že se to může stát. Bohužel na to nikdo nebral zřetel.

Co je to OMEP

OMEP (Organisation Mondiale pour l'Éducation Préscolaire) – světová organizace pro předškolní výchovu je mezinárodní nevládní organizací sdružující osoby bez rozdílu rasy, národnosti a politického přesvědčení, jejichž cílem je zlepšení výchovy a péče o děti od narození do osmi let. Byl založen v roce 1948 v Praze.

Brání a posiluje práva dětí na výchovu, vzdělávání a péči na celém světě a podporuje aktivity, které vedou k jejich kvalitnímu naplňování a dostupnosti pro všechny, bez ohledu na jejich rasu, pohlaví, vyznání, národnost nebo sociální původ.

OMEP má konzultativní statut s organizacemi, jako je UNESCO nebo UNICEF. Je členem Skupiny nevládních organizací pro Úmluvu o právech dítěte. OMEP se aktivně podílí na vzniku Ústavy práv dítěte, kterou vytvořily Spojené národy 20. listopadu 1989. Spolupracuje s mezinárodními i národními organizacemi obdobného zaměření v mnoha zemích. Poskytuje mezinárodní fórum pro výměnu poznatků, idejí a hodnot přispívajících k pochopení významu prvních let lidského života a pro utváření osobních kontaktů vedoucích k vzájemnému porozumění, důvěře a dlouhodobému přátelství.

V současné době působí na všech kontinentech a jeho členy je přes 72 zemí. V Evropě má OMEP 27 členských zemí. Český výbor OMEP je součástí světové organizace.

(Zdroj: webové stránky OMEP)

Tohle je dejme tomu nepřímý vliv na vzdělávání dětí, ale jaký je ten přímý?

Uvedu konkrétní příklad. Ptala jsem se jedné maminky, proč k nám hlásí dítě až na poslední rok. Vy jste s ním doteď nikam nechodila? Ona na to, že dítě chodí do jiné mateřinky v našem obvodu, ale nejsou tam dvakrát spokojeni. Prý: Tak jsme si řekli, že ho na poslední rok přihlásíme k vám, abychom měli jistotu, že bude na školu dobře připravené.

Rodiče vlastně vůbec nezohledňují, že dítě může být ve své dosavadní školce spokojené, že tam má kamarády. Na jeden školní rok ho převedou do jiné mateřinky, za rok půjde do základní školy. Během jednoho roku bude měnit dva školní kolektivy. To je pro dítě zatěžující.

Podobná situace je u dětí, které navštěvují soukromé školky. Nemálo rodičů je na poslední rok přihlásí do veřejné školy.

Přitom na webových stránkách uvádíme, aby rodiče nechali své dítě tam, kde se cítí dobře. Pokud chtějí mít jistotu, že příprava na školu bude v pořádku, můžou ho k nám přihlásit na individuální vzdělávání. Ani náhodou. Dítě k nám převedou. Proč mají platit v soukromé škole třeba 10 000 Kč, když ve veřejné nebudou hradit ani školné! Ale co dítě?

Přitom moje zkušenost je taková, že dětem trvá taky půl roku, než do kolektivu zapadnou. Představte si dítě, které se najednou ocitne ve stmelěném kolektivu, který se utvářel dva roky. Většinou se do něj infiltruje velmi špatně. Vůči předškolním dětem to je bezohledné.

Proto si myslím, že by se měl povinný rok zrušit. Nic se tím nevyřešilo. Oněch 2500 dětí ze sociálně znevýhodněných rodin do mateřských škol nakonec stejně nepřišlo. Nebylo to dobré rozhodnutí, ale asi se již nepodaří je zrušit. Tohle mě hodně trápí.

Skoro se bojím zeptat na finance. Čím ve vašich dvou školách topíte?

Plynem. V Římské máme naštěstí vlastní kotel. Protože zároveň ohřívá vodu, necháváme ho běžet i o prázdninách. Teď jsme rozhodli, pokud ve škole nejsme, musíme ho vypnout. Zapneme ho opět až před nástupem dětí. Také naše druhá škola, v Londýnské, je v činžovním domě. Ovšem ten má centrální vytápění, předpokládám, že také plynové. Neplatíme přímo energie, jen službu, tedy teplo, ale cena určitě taky naroste. Už teď začínám pociťovat, že nemám tolik finančních prostředků, jako jsem mívala. Budu ráda, když do konce roku s financemi vydržím. V Londýnské loni proběhla rekonstrukce elektroinstalace. Chtěla jsem tam nechat nalakovat dveře, vybavit místnosti novým nábytkem, aby byla škola pěkná. Teď

musím daleko víc přemýšlet nad každou investicí. Brzdím kolegyně, aby počkaly s nákupem pomůcek. Říkám jim: Musíte to vydržet, až jak na tom budeme na konci kalendářního roku.

Myslela jsem, že za vás platí energie zřizovatel.

Dělá za nás – stejně jako za všechny svoje příspěvkové organizace – výběrové řízení na dodavatele energií. Ale energie platím z rozpočtu, který mám pro školu.

Nechci strašit, ale chystáte se na další vlnu covidu?

Snažím se to nevnímat. Zatím nechám všechno na dobrovolné bázi, jako je to v MHD. Pokud přijde pokyn shora, zařídíme se podle toho. Uplynulé roky nás proškolily.

Na distanční vzdělávání jste připravení...

Docela ano, proškolili jsme se, kolegyně měly dobré nápady. Připravili jsme pro rodiče dotazník spokojenosti s distanční výukou. Ptali jsme se, co by si ještě přáli. Jedna maminka nám napsala, abychom nenechávali děti jenom sedět u počítače, ale abychom je navrhovanými aktivitami poslali ven. To se nám líbilo. Učitelky začaly chystat úkoly pro děti tak, aby s nimi rodiče museli jít ven.

Musím říct, že to udělaly skvěle. Vymyslely období bojové hry nebo stopované. Připravily úkoly, texty nebo kresby, které zalaminovaly a rozvěsily po cestkách v nedalekých Riegrových sadech. Děti se s rodiči vydaly jako po naučné stezce, plnily úkoly, dospělí jejich plnění zaznamenávali. Na mříž u vchodových dveří k mé kanceláři jsme umístili obálku, kam se děti podepsaly a tím potvrdily, že stezku absolvovaly. Akce měla velký ohlas.

Kupodivu úkoly v parku nikdo nezničil, nějakou dobu tam vydržely. Později jsme se dověděli, že úkoly řešili se svými dětmi i rodiče, kteří s našimi školami nemají nic společného.

Když se sejdou učitelé na jakékoli akci, obvykle v kuloárech probíhá velká diskuze o tom, co je nejvíc trápí. Je tomu tak i na mezinárodních konferencích?

Tentokrát byla konference hodně náročná, zejména z hlediska psychohygieny. Jedna přednáška za druhou, dvě online, člověk neměl čas vypnout. Ale ano, debaty v kuloárech probíhaly. Z Česka se nás zúčastnilo šest, nejčastěji se k nám připojovaly kolegyně ze Slovenska a z Polska. Přece jenom mezi námi nebyla tak velká jazyková bariéra. To víte, že jsme semlely všechno možné, naše zkušenosti, radosti i trápení byly podobné.

Pořád ještě patří k častým tématům vztah rodiče–učitelé?

Určitě ano, hodně se o tom diskutuje. Ale myslím, že vztah hodně záleží na přístupu ředitelky a učitelky k rodičům. I když víc bývám v mateřince v Římské a v Londýnské se objevují méně často, rodiče mě znají. Když se náhodou potkáme na ulici, z dálky mávají, což mě vždy potěší. Musím říct, že na obou školách jsou vztahy pedagogů a rodičů velmi dobré. Kladu učitelkám na srdce, že důležitá je adaptace dítěte na školu. Aby si v ní zvyklo, aby k ní získalo důvěru. Úplně stejně důležité je však získat důvěru rodičů. Musím je přesvědčit, že nám jde v první řadě o děti, že všechno, co děláme, máme promyšlené. Nesmíme s nimi mluvit s despektem, ale s úsměvem. Potom je vztah s rodiči úplně jiný. Těší mě, že nám to na obou školách šlape velmi dobře.

Sunflower Light Pro / Shutterstock

un

učitelské noviny

tydeník pro učitele a přátele školy

28 2022

ročník 125

30. srpen

BUDE SUPERVIZE STANDARDNÍ SOUČÁSTÍ ŠKOLSTVÍ?

Na novelizaci zastaralého zákona o ústavní a ochranné výchově se čeká už dlouho

8

NÁVRH KONCEP-
TU REVIZÍ ČEKÁ
NA SCHVÁLENÍ

9

NAŠE DĚTI SE
MAJÍ JAKO
V BAVLNCE

18

Luděk Cuták:
PRÁVA
OBĚTI

22

ŽIVO(T)
V TANEČNÍCH
OBORECH

cena 54 Kč

www.ucitelskenoviny.cz